IPOSTAZE FEMININE IN ARGOU - CATEVA OBSERVATII

Anamaria BOTA

Abstract

This article intends to underline several aspects concerning slang feminine typology as can be found in Romanian slang. The main focus is on terms whose figurative meaning and connotations justify their slang use.

Deşi unele dintre particularităţile general recunoscute ale lexicului sunt variabilitatea sa şi dificultăţile întîmpinate în încercarea de a-l sistematiza, se pot face distincţii între sfere ale vocabularului pe grupe de vorbitori sau pe tipuri de limbaj. Astfel pot fi grupate şi cuvintele care, fie prin forma originală, fie prin sensul special, sînt întrebuinţate şi înţelese numai de anumite grupuri sociale; ele constituie un fond lexical mai mult sau mai puţin închis (cuvinte de argou sau argotisme). Argoul este un limbaj strict material, denumeşte acţiuni concrete, cuvintele provenind din experienţa personală şi din realitatea imediată a unui orizont limitat. (Abstractele sunt mai solid instalate în fondul principal al limbii, pe când cuvintele care denumesc noţiuni concrete sînt mai legate de realitate şi deci, mai supuse modificărilor).

Principalele noţiuni codificate în argoul românesc[1] se regăsesc şi în argourile altor limbi şi sînt legate de anumite sfere semantice: *părţi ale corpului, îmbrăcăminte şi încălţăminte, crimă, bătaie, sex, băutură, furt, femeie, închisoare, poliţie, epitete depreciative*, ca să dăm câteva exemple din cele mai productive.

Deşi argoul are la rândul său mai multe variante funcţionale[2] sau varietăţi diastratice, există noţiuni comune acestora, fapt care duce la apariţia a numeroase sinonime. Una dintre aceste noţiuni este *femeia/fata* concretizată în câteva ipostaze funcţionale; ea apare mai ales în argoul infractorilor şi în argoul adolescenţilor, dar şi în argoul comun. Principala sursă a argotismelor este, cum vom vedea, limba comună. Termenii gravitează în jurul câtorva noţiuni care, în linii mari, sunt: *adolescenta, soţia, amanta* şi *prostituata* (seria cu cei mai numeroşi termeni).

1. În seria sinonimică pentru **adolescentă**, termenii se grupează în funcţie de una sau mai multe seme comune. Un prim grup ar putea fi alcătuit din termenii *acadea* şi *pralină*. Ambele cuvinte au, în limba comună ca gen proxim *bomboană* aşadar, faptul că sînt dulci. În DEX, adjectivul *dulce* are mai multe definiţii ale sensurilor figurate, al şaselea fiind "(Despre fiinţe) simpatic, plăcut la înfăţişare sau în comportări". Are loc, prin urmare, un transfer de sens de la concret (gust) la abstract. Stabilirea acestei relaţii este facilitată şi de prezenţa expresiei *o bomboană de fată* în limbajul familiar. Tot aici se poate include şi *zaherea*, termen derivat mai degrabă de la *zahăr*[3] , prin analogie cu *acadea*.

Tot pentru adolescentă sunt consemnaţi termenii *aguridă* şi *lăptucă* care aparţin genului proxim vegetal. Între sensurile proprii ale primilor doi termeni şi sensul figurat din argou se poate stabili o relaţie pe baza culorii verzi care le caracterizează (*aguridă* "struguri necopţi") sugerînd prospeţimea, vîrsta fragedă; în DEX *verde* avînd consemnat şi sensul "plin de sevă, proaspăt". Tot aici se pot încadra şi *mandarină* şi *corcoduşă*, cu deosebirea că relaţia de sens nu se realizează pe baza culorii, ci a gustului dulce, (trăsătură care, după cum am văzut, se poate aplica şi la fiinţe), şi a formei rotunde care ar putea trimite la formele feminine.

BDD-A23721 © 2007 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:47:26 UTC)

Dacă ar fi să căutăm sinapsele semantice între *fată/femeie* şi un alt termen, *violină*, dicţionarul nu ne ajută: "instrument muzical alcătuit dintr-o cutie de rezonanţă, avînd întinse pe una din feţe patru coarde"; prin urmare, am putea presupune că modul în care *violină* şi-a dobîndit sensul are legătură mai degrabă cu forma pe care o are instrumentul, asemănătoare cu corpul feminin.

O altă serie de termeni o constituie denumirile de păsări cu conotaţii mai degrabă pozitive: *bibilică, privighetoare, turturea*, dar şi păsări cu conotaţii negative sau depreciative: *coţofană, pupăză* („femeie îmbrăcată sau fardată strident, p.ex. prostituată").

Atunci când are sensul „adolescentă", *mioară* are alte conotaţii decît *oaie* sau *capră*, termeni folosiţi în limbajul colocvial pentru a denumi femeia proastă (*oaie*) sau neserioasă (*capră*). Spre deosebire de acestea, *mioară* are conotaţii literare, e un termen mai degrabă de alint.

Bucată înlocuieşte mai vechiul termen familiar *bucăţică* înregistrat în MDA cu sensul figurat "fată sau femeie frumoasă"; cu acelaşi sens e folosit şi *piesă* împreună cu superlativul său, *piesă de elicopter*, care denumeşte o fată sau o femeie foarte frumoasă. Aceşti termeni apar în cel puţin două tipuri de argou (în argoul infractorilor şi în argoul adolescenţilor[4]), iar în argoul studenţilor am consemnat de curând cu acelaşi sens sintagma *produs finit*[5] (efectul expresiv al acestei sintagme este maxim datorită încălcării registrului stilistic, termenul fiind împrumutat din limbajul tehnic). Se observă în seria de mai sus faptul că, pe măsură ce expresivitatea unui termen s-a tocit, acesta a atras un altul, sinonim cu el sau apare în sintagme cu sens superlativ.

Alţi doi termeni au un mod interesant de formare, şi anume prin derivare parazitară (folosirea unor sufixe improprii), în această situaţie se află *bunăciune*, format de la adjectivul *bună* cu sufixul arhaizant -(*ă*)*ciune* şi *agaţament* ca rezultat al actiunii de *a agăţa* "a acosta o persoană"; aici este folosit un element de compunere savantă care creşte expresivitatea, prin contrastul dintre sensul radicalului lexical şi natura livrescă a sufixului.

Coexistenţa termenilor *piesă* şi *bunăciune* folosite în argoul adolescenţilor/studenţilor în aceeaşi perioadă , cu acelaşi sens, a dus în timp la uzura lor expresivă, astfel că, de curând a apărut în argoul studenţilor un termen care nu este altceva decât o fuziune semantică şi formală a celor doi: *piesăciune*.

Se observă cu uşurinţă că termenii din argoul adolescenţilor sunt mai puţin ermetici, deoarece funcţia predominantă a acestui tip de argou este cea ludică, spre deosebire de argoul infractorilor a cărui funcţie principală este cea criptică.

2. Noţiunea de **soţie** este concretizată într-o serie sinonimică nu foarte extinsă care surprinde schematic modul mai degrabă negativ în care este percepută căsătoria/căsnicia. Sinonimele se pot grupa în cel puţin trei categorii semantice:

- termeni care sugerează că soţia este percepută ca o persoană care păzeşte bărbaţii, împiedicându-i să facă anumite lucruri: *dădacă*[6]*, escortă, străjuitoare, jandarm, legătoare, santinelă*;
- termeni depreciativi reducând soţia la funcţiile casnice (*atenansă*)[7]sau la un simplu accesoriu *(toartă, remorcă*[8]*),* termeni care sugereează că soţia nu aduce decât necazuri şi bătaie de cap (*belea, chefniţă*<*a chefni* „a lătra scurt, repetat şi agitat", *duşman, pacoste*).
- termeni care au ca sens propriu „soţie/nevastă", folosiţi fără îndoială, datorită expresivităţii fonetice: *borească* (regionalism, derivat de la *boier*; termenul este încă folosit în zona Făgăraşului) şi *molie*<it. *moglia* (împrumutul ar putea fi datorat plecării masive a muncitorilor români în Italia)
.

3.Grupul cu cea mai mare extindere cuprinde sinonimele pentru **prostituată**, acest lucru datorâdu-se în primul rând faptului că prostituţia este tot o infracţiune. Majoritatea termenilor sunt depreciativi/peiorativi, putând fi grupaţi în funcţie de sensurile figurate pe care le găsim în dicţionare, sensuri care justifică utilizarea lor în această serie.

3.1. O primă serie depreciativă care gravitează în jurul ideii că prostituata este o persoană lipsită de valoare umană este rezultatul atracţiei sinonimice: *bodroanţă*< *bodroanţe* care este

BDD-A23721 © 2007 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:47:26 UTC)

consemnat în MDA cu sensul „catrafuse", *borfet* (*boarfă* + *et*, sufix colectiv care, în acest context potenţează semnificaţia cu care e folosit termenul; probabil că derivatul a apărut după ce sensul argotic iniţial s-a tocit), *gioarsă* (Reg. „haină, obiect uzat"), *hartabă* „zdrenţe, rupturi"(Reg. Muscel), *jarcă* (Reg. Moldova; „piele de oaie; oaie bătrînă şi slabă, căciulă uzată"), *melendră* (reg. Transilvania; „haină veche, ruptă, uzată"), *metreancă* < *metreancuri*, (Reg.) „lucruri sau vorbe fără valoare"); *ştioalfă* (reg., Oltenia; „obiect de îmbrăcăminte sau încălţăminte uzat" ca sens de bază şi „femeie slabă şi urîtă, femeie bătrînă, femeie de moravuri uşoare" ca sens secundar).

3.2. Nu lipsesc nici metaforele animalizante: *bârzoaie* (cu sensul regional - referitor la câini „cu coada în sus", în acest context conexiunea semantică se face şi prin intermediul expresiei argotice *a ridica coada, a trage la/sub coadă* „a avea relaţii sexuale"), *braică* <germ. *Bracke*, „căţea" (*căţea* având şi sensul depreciativ „femeie depravată"), *caracudă* („peşte de baltă", Fig. oameni fără valoare), *cucuvaie, fufă* (sensul de bază al cuvântului este „nume generic pentru peşti; plevuşcă; într-un dicţionar de argou on-line apare şi un derivat extrem de expresiv – *fufănştein), pasăre, scabie, libarcă* („gîndac de noapte").

3.3. Eufemismele puţin numeroase: *cordelie* (folosit datorită asemănării formale cu *coardă*), *julietă, dalilă, mesalină* – nume de personaje feminine implicate în moduri diferite într-o relaţie cu un bărbat; sunt reprezentări literare, istorice şi mitologice care trimit la un imaginar de ordin cultural. În acest caz distincţia dintre substantive comune şi substantive proprii este anulată, de la desemnaţie individuală trecându-se la desemnaţie categorială.

3.4. Termeni care trimit la actul sexual , fie direct, prin derivare cu sufixe de agent de la verbe al căror sens argotic e „întreţine relaţii sexuale": *botistă* (< *a pune botul* „a practica felaţia"), *ciocănitoare* (<*a ciocăni* „a întreţine realţii sexuale"), *ciochistă* „practicantă a sexului oral" (<*a o lua la cioc* „a face o felaţie"), *luptătoare, pălitoare*, *plesnitoare pocnitoare, prăjitoare, rozătoare, secerătoare, servitoare, tivitoare, trosnitoare* —derivate toate de la verbe care denumesc actul sexual în argou.

4. O a patra categorie nu intră în serii sinonimice: *amazoană*, *anină* < anina „a agăţa", plecând de la sensul familiar „a acosta o persoană", *căzătură* (fig. persoană decăzută moral), *partuză* (< fr. *partie de dèbauche*); *fetiţă penală*, *coardă penală, jartea penală*, *cordăciune*[9], *condicuţă* „legitimaţie a prostituatelor profesioniste unde erau înregistrate vizele medicale", (*farfuză* < rădăcină expresivă bazată pe consonanţa *frf*, sau < tc. *ferferet* „uşurătate", *frecangioaică* < *frecangeală* (Arg. „masturbare"), *fripturistă* <*fripturism* „goană dupa avantaje materiale, *infractoare penală, migratoare* (analogie între migraţie şi trecerea de la un bărbat la altul), *piţipoancă* (Fam. fetişcană uşuratică), *planoristă* (prin atracţie sinonimică de la *paraşută*, *şută (*trunchiere a lui *paraşută*), *tiristă* <TIR „prostituată ai cărei clienţi sunt mai ales şoferii de tir", *traseistă* „prostituartă care îşi racolează clienţii de al amrginea drumuli".

5. Noţiunea de *amantă* cuprinde:

- Superlative, termeni pt iubită,*: asistentă, bucăţică, crăiţă, fidanţă* (<it. *Fidanzata*), *iederă, pampi* (nume de alint), *zaharină*
- Derivate cu sufixul de agent –*toare*: termeni din care transpare ideea de „cheltuitoare, mîncătoare de bani": *storcătoare, tapeză*, *topitoare, taxatoare*, antonimele *dărîmătoare/rezemătoare*, sinonimele graduale *încălzitoare/dogorîtoare* lângă care îl putem adăuga şi pe *misadă*.

CONCLUZII.

Abundenţa sinonimelor este caracteristică argoului, limbile neavând, în general, nevoie de zeci ed termeni pentru a desemna o noţiune; diferenţele de lexicalizaredintre argou şi limba comună determină opoziţii semantic distincte. Argoul aduce în plus particularităţi de sens pornind d la noţiuni comune cu ale celorlalţi vorbitori, diferenţele sunt însă atât de expresivitate cât şi de informaţie.

BDD-A23721 © 2007 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:47:26 UTC)

Polifonia limbii permite argotizanţilor să-şi folosească creativitatea nu reînd cuvinte noi, ci depalsând sensul termenilor cunoscuţi prin transformări ale semnificantului şi asocieri semantice inedite.

Majoritatea termenilor argotici discutaţi mai sus au luat naştere prin metaforă, cel ami adesea pornind de la mărci negative sau conotaşii depreciative acre se regăsesc în dicţionare, constituind un punct de plecare atât în procesul codificării cât şi în cel al decodării.

Pe lângă cuvintele limbii comune valorificate în argou prin transfer semantic, apar şi regionalisme, arhaisme şi, mai puţin, împrumuturi; utilizarea lor se datorează atât expresivităţii cât şi sensului lor mai puţin accesibil.

Nu în ultimul rând, trebuie să admitem că, nu întotdeauna dicţionarele explicative ale limbii române ne-au fost de folos; nu de puţine ori am întîlnit argotisme cu origine obscură, de asemenea, trebuie să spunem că dicţionarele şi glosarele de argou consultate impun la rândul lor limite de altă natură; prin urmare observaţiile de mai sus trebuie privite în limitele acestui context.

BIBLIOGRAFIE:

DALR – Dicţionar de argou al limbii române, Ed Arnina, Slobozia, 1998

Ichim-Stoichiţoiu, Adriana *Vocabularul limbii române actuale.* Bucureşti. Editura All, 2001

MDA – Micul dicţionar academic, vol I-IV, Ed. Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2003

Tandin, Traian - *Limbajul infractorilor*, Editura Paco, 1993;

Volceanov, Anca, Volceanov, George, *Dicţionar de argou şi expresii familiare ale limbii române*, Ed.Livpress, Bucureşti, 1998.

Zafiu, Rodica *Diversitate stilstică în româna actuală*, Editura Universităţii Bucureşti, 2001.

www.123urban.ro

NOTE:

[1] Ne referim atât la termenii înregistraţi în dicţionarele de argou, cât şi la termenii înregistraţi de noi.

[2] Sintagma face referire la diferitele tipuri de argou semnalate de lingvişti: al delincvenţilor, al adolescenţilor, argoul comun etc.

[3] *Zaherea* este înregistart în DEX cu sensul „cantitate de alimente necesară pentru aprovizionarea armatei", prin urmare e puţin probabil ca termenul argotic să fie acelaşi.

[4] Termeni sunt consemnaţi de Traian Tandin, dar ne-au fost indicaţi şi de studenţii din anul întâi..

[5] Este vorba despre studenţi la Facultatea de Inginerie Mecanică; se observă cum terminologia folosită în materiile de curs este „valorificată" în mod inedit.

[6] Termenul poate fi văzut în relaţie cu sensurile familiare ale lui *a dădăci* „a se ocupa de un o persoană adultă ca de un copil; a sfătui insistent pînă la plictiseală".

[7] Corp secundar al casei în care se află bucătăria, spălătoria etc".

[8] Termenul e folosit şi în argoul adolescenţilor/studenţilor pentru a denumi prietena sau iubita.

[9] Format de la *coardă* + suf *–ciune*; ca şi în cazul lui *borfet*, este vorba tot despre un derivat expresiv.

BDD-A23721 © 2007 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:47:26 UTC)